

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING MANTIQUIY FIKRLASHINING O'RNI VA AHAMIYATI

Karimova Navbaxar Mahmudjanovna

*Urganch davlat universitetida sirtqi maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabasi
hamda Gurlan tumanidagi 9-sonli ko'p tarmoqli Ixtisoslashtirilgan maktabgacha
ta'lim tashkilotida tarbiyachi*

Annotatsiya: mantiqiy fikrlash — ma'lumotlarni tahlil qilish, solishtirish, umumlashtirish va muammolarni tizimli hal qilish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinflarda ushbu ko'nikmalarni rivojlantirish o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, mantiqiy va analitik tafakkurini oshirishga xizmat qiladi. Mantiqiy fikrlash o'quvchilarning akademik muvaffaqiyatlari va hayotdagi qaror qabul qilish qobiliyatini mustahkamlaydi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinflar, o'quvchilar, mantiqiy fikrlash, mantiqiy fikrlashning o'rni, mantiqiy fikrlashning ahamiyati, ta'lim jarayoni, mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, analitik tafakkur, tanqidiy fikrlash, akademik muvaffaqiyat.

Аннотация: логическое мышление – это способность анализировать, сравнивать, обобщать информацию и систематически решать задачи. Развитие этих навыков в начальной школе способствует развитию самостоятельного мышления, решения проблем, а также логического и аналитического мышления. Логическое мышление способствует академической успеваемости учащихся и развитию их способности принимать решения в жизни.

Ключевые слова: начальная школа, учащиеся, логическое мышление, роль логического мышления, важность логического мышления, образовательный процесс, самостоятельное мышление, решение проблем, аналитическое мышление, критическое мышление, академическая успеваемость.

Abstract: logical thinking is the ability to analyze, compare, generalize information, and systematically solve problems. Developing these skills in elementary school helps students develop independent thinking, problem solving, and logical and analytical thinking. Logical thinking strengthens students' academic success and decision-making abilities in life.

Key words: elementary school, students, logical thinking, the role of logical thinking, the importance of logical thinking, the educational process, independent thinking, problem solving, analytical thinking, critical thinking, academic success.

Boshlang'ich ta'lim inson hayotida muhim rol o'ynaydigan bilim, ko'nikma va qobiliyatlarning shakllanish davridir. Ayniqsa, mantiqiy fikrlashning rivoji bolalarning nafaqat ta'lim olishdagi muvaffaqiyatiga, balki kundalik hayotda muammolarni hal qilish qobiliyatiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Mantiqiy fikrlash – bu muayyan masala yoki muammoni tahlil qilish, dalillar asosida to'g'ri xulosa chiqarish qobiliyatidir. Bu qobiliyat bolalarga:

- O'z fikrlarini aniq va izchil ifoda etishni;
- Vaziyatlarni to'g'ri baholashni;
- Muammolarga ijodiy yondashishni o'rgatadi.

Boshlang'ich sinflar – mantiqiy fikrlashni shakllantirish uchun eng qulay davrdir. Chunkibu yoshdagi bolalarda qiziquvchanlik va tahlil qilish qobiliyati

tabiiy ravishda rivojlanadi. Mantiqiy fikrlashning rivoji, ayniqsa, matematika va tabiiy fanlarda yuksak natijalarga erishish uchun muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

O'quvchilarning mantiqiy fikrlashini shakllantirish uchun quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

1. Amaliy mashg'ulotlar: Matematik masalalar, mantiqiy boshqotirmalar va muammolar yechish orqali o'quvchilarda sabab va oqibatni aniqlash qobiliyati rivojlanadi.
2. Interaktiv o'yinlar: Shaxmat, domino yoki boshqa mantiqiy o'yinlar yordamida bolalarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalari shakllanadi.
3. Matnlarni tahlil qilish: Ona tili darslarida matn mazmunini tahlil qilish va savollar bo'yicha muhokamalar o'tkazish.
4. Texnologiyalarni qo'llash: Zamonaviy texnologiyalar, masalan, interaktiv dasturlar va mobil ilovalar orqali mantiqiy mashg'ulotlarni qiziqarli qilish.
5. Muammolar yechishga yo'naltirilgan darslar: Hayotiy masalalarni muhokama qilish orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga o'rgatish. Boshlang'ich ta'lim bosqichida mantiqiy fikrlash qobiliyatining rivojlanishi nafaqat o'quvchilarning individual muvaffaqiyatiga, balki jamiyat taraqqiyotiga ham ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro baholash tizimlarida muvaffaqiyatli ishtirok etish, yuqori natijalarga erishish va o'z bilimlarini amalda qo'llash qobiliyati aynan mantiqiy fikrlashning rivojlanishiga bog'liq.

Mantiqiy fikrlash — bu ma'lumotlarni tahlil qilish, solishtirish, umumlashtirish, xulosalar chiqarish va muammolarni tizimli hal qilish qobiliyatidir. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ta'lim jarayonining muhim qismi hisoblanadi. Boshlang'ich sinf

o'quvchilari bilim olish jarayonida nafaqat faktlarni yodlash, balki ularni tahlil qilish, taqqoslash va umumlashtirish ko'nikmalarini egallashlari kerak. Mantiqiy fikrlash o'quvchilarga:

- Muammolarni hal qilish: kundalik hayotda va ta'lim jarayonida yuzaga keladigan muammolarni tizimli yondashuv bilan hal qilish imkonini beradi.
- Mustaqil fikrlash: o'quvchilar o'z fikrlarini asoslash, qaror qabul qilish va o'z nuqtai nazarini himoya qilish qobiliyatiga ega bo'ladilar.
- Kognitiv rivojlanish: mantiqiy fikrlash ko'nikmalari o'quvchilarning mantiqiy va analitik fikrlashini rivojlantiradi, bu esa boshqa fanlarni o'rganishda ham yordam beradi.
- Ijodiy yondashuv: mantiqiy fikrlash ijodiy fikrlash bilan chambarchas bog'liq bo'lib, yangi g'oyalar va yechimlar topishga yordam beradi. Boshlang'ich sinflarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ta'lim sifatining oshishiga, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasining yaxshilanishiga va ularning o'ziga bo'lgan ishonchining mustahkamlanishiga olib keladi. Shu bilan birga, mantiqiy fikrlash. Mantiqiy fikrlash ko'nikmalari o'quvchilarga murakkab masalalarni tushunish va yechish imkonini beradi. Mantiqiy fikrlash o'quvchilarga hayotdagi turli vaziyatlarda to'g'ri qarorlar qabul qilishga yordam beradi. Mantiqiy fikrlash orqali o'quvchilar muloqot qilish, muammolarni muhokama qilish va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradilar.

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish uchun quyidagi usullar samarali hisoblanadi:

- Savol-javob usuli: o'quvchilarga ochiq va yopiq savollar berish orqali ularning fikrlash jarayonini rag'batlantirish.

- Muammoli vaziyatlar yaratish: o'quvchilarga turli muammolarni yechish vazifalarini berish, ularni tahlil qilish va yechim topishga undash.
- O'yinlar va mantiqiy mashqlar: shaxmat, sudoku, jumboqlar, mantiqiy topishmoqlar orqali fikrlash qobiliyatini oshirish.
- Tajriba va eksperimentlar: amaliy mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning kuzatuvchanligi va tahliliy fikrlashini rivojlantirish.
- Guruhda ishlash: jamoaviy faoliyat orqali o'quvchilar o'z fikrlarini bildirish, boshqalar fikrini tinglash va umumiy yechimga kelishni o'rganadilar.

Boshlang'ich sinflarda o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, bu ko'nikma ularning nafaqat akademik, balki hayotiy muvaffaqiyatlariga ham asos yaratadi. Mantiqiy fikrlashni shakllantirish uchun o'qituvchilar turli metod va vositalardan foydalanib, o'quvchilarning fikrlash jarayonini faol rag'batlantirishlari lozim. Shu tariqa, yosh avlod mustaqil, tanqidiy va ijodiy fikrlashga ega bo'lgan shaxslar sifatida shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyot va havolalar

1. Vigotskiy L.S. – “O'yin va rivojlanish” (1978)
2. Dewey J. – “How We Think” (1910)
3. O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi (Ta'lim bo'limi)
4. Ismoilov B. – “Boshlang'ich ta'limda innovatsion yondashuvlar” (2021)
5. BMTning Bolalar jamg'armasi (UNICEF) hisobotlari